

מצוות שלוח הקן

1 | דברים פרק כ"ב פסוקים ו, ז'

כִּי יִקְרָא קֶן צְפוּר לַפְּנֵיהֶ בַּדֶּרֶךְ בְּכָל עֵץ אוֹ עַל הָאָרֶץ אֶפְרֹזִים אוֹ בַּיְצִים וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹזִים אוֹ עַל הַבַּיְצִים לֹא תִקּוּז הָאֵם עַל הַבָּנִים: שְׁלֹחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקּוּז לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמֶיךָ:

רשב"ם: חזקוני

לא תקח האם על הבנים - לפי דרך ארץ...שדומה לא תקח האם על הבנים - לפי שהוא דרך אכזריות לאכזריות ורעבתנות' לקחת ולשחוט ולבשל ולאכול אם ורעבתנות.... ובנים יחד.

רבנו בחיי

שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך - על דרך הפשט יצוה הכתוב בקיום המין ושלא לעקרו, שאע"פ שהתירה תורה שחיטת בעלי חיים לתועלת האדם, לא תתיר ההשחטה והעקירה בהם, ואלו לקח האם עם הבנים כאחד הוא כאלו הכרית המין ההוא.

ע"ד השכל -שלח תשלח את האם, טעם המצוה ללמדנו על מדת הרחמנות, ושנתרחק מן האכזריות שהיא תכונה רעה בנפש, וכעניין שאסרה תורה (ויקרא כב) לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד, וכעניין שנצטוינו בתורה שבעל פה דרך רחמנות לא דרך אכזריות בשחיטה בצואר ולא מן העורף, והוא דעת הרב בספר המורה, וכבר הזכרתיו למעלה" - הרמב"ן מודפס בהמשך הדף.

2 | תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ל"ג עמוד ב'

משנה: האומר על קן צפור יגיעו רחמיך ועל טוב

רש"י האומר - בתפלתו:

על קן צפור יגיעו רחמיך - אנשים שהיו מראים עצמם כמתכוננים להעמיק בלשון תחנונים, ואומרים רחום וחונן אתה, ועל קן צפור יגיעו רחמיך, שאמרת לשלח את האם, או שאומר על טוב שאתה עושה לנו יזכר שמך, או שאומר מודים מודים משתקין אותו:

שמטיל קנאה - לומר על אלה חס, ולא על שאר בריותיו:

מדותיו - מצותיו, והוא לא לרחמים עשה, אלא להטיל על ישראל חקי גזרותיו להודיע שהם עבדיו ושומרי מצותיו וגזרות חוקותיו, אף בדברים שיש לשטן ולנכרים להשיב עליהם, ולומר מה צורך במצוה זו:

יזכר שמך מודים מודים משתקין אותו: **גמרא** בשלמא מודים מודים משתקין אותו משום דמיחזי כשתי רשויות ועל טוב יזכר שמך נמי משמע על הטובה ולא על הרעה ותנן חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה אלא על קן צפור יגיעו רחמיך מאי טעמא פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא חד אמר מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית וחד אמר מפני שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים ואינן אלא גזרות

רמב"ם פירוש המשניות

משתקים אותו, מפני שהוא תולה טעם זאת המצווה בחמלת הקב"ה על העוף, ואין הדבר כן, שאילו היה מדרך הרחמנות לא צוה לשחוט חיה או עוף כלל, אבל היא מצווה מקובלת אין לה טעם

מאירי

אפשר לפרשו, שאין הכונה לרחם על קן הצפור, שאם כן לא היה לו להתיר את השחיטה. אלא שהיא גזירה מוטלת על האדם, להקנותו מדה טובה, כדרך אמרם מה אכפת לו להב"ה בין שחט מן הצואר לשחט מן העורף, אלא לצרף בהם

את הבריות. ר"ל להקנות לעושיהם שלימות המחויב

3 | רמב"ם, מורה נבוכים חלק ג' פרק ס"ח

המצוות הכלולות בקבוצה השלוש-עשרה הן אשר מנינו בהלכות מאכלות אסורות...

זה גם הטעם לשילוח הקן, מפני שברוב המקרים הביצים שנדגרו והגוזלים הצריכים לאם אינם ראויים לאכילה, וכאשר משחררים את האם והיא בורחת לבדה, אין היא מצטערת לראות את הגוזלים נלקחים. וברוב המקרים זה עשוי להביא לעזיבת הכול שהרי לרוב אין הנלקח ראוי לאכילה. ואם התורה מתחשבת בייסורים נפשיים אלה בבהמות ובעופות, על אחת כמה וכמה בפרטי מין האדם בכללותו ואל תטען נגדי בדבריהם (של החכמים) ז"ל: האומר "על קן צפור יגיעו רחמיך" [...משתקין אותו, מפני שזאת אחת משתי הדעות אשר הזכרנו, כלומר, דעתם של הסוברים שאין טעם לתורה זולת הרצון גרידא ואילו אנו הולכים בעקבות הדעה השנייה כבר עוררנו את תשומת-הלב לכך שהתורה מבהירה את הטעם לכיסוי הדם, ושהוא מיוחד לחיה טהורה ועוף טהור.

4 | רמב"ם, מורה נבוכים חלק ג' פרק כ"ז

כשם שנחלקו בעלי-העיון מבני-התורה אם מעשיו יתעלה באים בעקבות חוכמה, או בעקבות חפץ בלבד ולא מתוך בקשת תכלית כלל, כן נחלקו אותה מחלוקת עצמה בצדדים שציינו. כי יש מי שאינו מבקש לזאת טעם כלל ואומר שהמצוות כולן באות בעקבות חפץ בלבד. ויש מי שאומר שכל צו ואיסור מהן באים בעקבות חוכמה ומקנות בהם תכלית כלשהי, ושלכל המצוות יש טעמים, ובשל תועלת כלשהי נצטוונו בהן. לכולם יש טעם ואין אנו יודעים את בחינת החוכמה בזאת. זאת היא שיטת כולנו, ההמון ויחידי הסגולה. לשונות הכתוב ברורים באשר לזאת: חקים ומשפטים צדיקים (דברים ד', 8) משפטי ה' אמת צדקו יחדו (תהלים י"ט, 10).

אלה הקרויים חקים כגון שעטנז ובשר בחלב וש' עיר המשתלח, אשר (החכמים) ז"ל אמרו עליהם במפורש: דברים שחקקתי לך ואין לך רשות להרהר בהם, והש' טן מקטרג עליהן ואומות העולם משיבין עליהן, אין המון החכמים מאמינים שהם דברים שאין להם טעם כלל, ולא בקשה להם תכלית, כי זה היה מביא לידי מעשי שווא, כמו שציינו. אלא המון החכמים מאמינים שיש להם בהכרח טעם, כלומר, תכלית מועילה, אלא שהיא נסתרת מאתנו, אם מפני ששקלינו אינם מספיקים ואם בשל חסרון ידיעתנו. לשיטתם יש לכל המצוות טעם, כלומר שלכל ציווי ולכל איסור יש תכלית מועילה. יש מהם שבחינת התועלת שבהם ברורה לנו, כגון האיסור להרוג ולגנוב, ויש מהם שתועלתם לא התבררה לנו כמו לגבי אלה, כגון איסור העורלה וכלאי הכרם.

הללו שתועלתם ברורה להמון קרויים משפטים, ואלה שאין תועלתם ברורה להמון קרויים חקים (החכמים) אומרים תמיד: כי לא דבר רק הוא (דברים ל"ב, 47) ואם ריק הוא – מכס, כלומר, אין מתן-מצוות זה דבר ריק, חסר תכלית מועילה, ואם נראה לכם בדבר מן המצוות שהוא כזה, אזי החיסרון הוא בהשגתכם. ויודע אתה את הדבר המפורסם אצלנו ששלמה ידע טעמים לכל המצוות זולת פרה אדומה וכן דברם (של החכמים) שהאל הסתיר את טעמי המצוות כדי שלא יזלזלו בהן, כמו שאירע לשלמה באשר לשלוש המצוות שטעמן הובהר. עיקרון זה מיושם בכל דבריהם, ולשונות כתבי הקודש מצביעים עליו.

אבל אני מצאתי ניסוח של החכמים ז"ל בבראשית רבה, שממנו נדמה בהרהור ראשון שלחלק מן המצוות אין טעם אלא הציווי גרידא, ולא נתכוונו לתכלית אחרת ולא לתועלת מציאותית. זהו שהם אומרים שם: וכי מה אכפת לו להקב"ה בין מי שהוא שוחט מן הצואר למי שהוא שוחט מן העורף? הווי אומר לא ניתנו המצוות אלא לצרוף בהן את הבריות, שנאמר: אמרת ה' צרופה (תהלים י"ח, 31) אף שדברים אלה מוזרים מאוד, ואין דומה להם בדבריהם, הריני מפרש אותם, כמו שתשמע, כך שלא נחרוג ממסלול דבריהם כולם ולא נסור מן העיקרון המוסכם, והוא שבכל המצוות בקשה תכלית מועילה

במציאות כי לא דבר רק הוא) דברים ל"ב, 47) ונאמר: לא אמרתי לזרע יעקב ת'הו בקשונ'י, אני ה' ד'בר צדק מגיד מישרים (ישעיה מ"ה, 19).

מה שראוי שכל שלם בשכלו יאמין בו בעניין זה הוא מה שאתאר לך, והוא שלכל המצוות יש בהכרח טעם, והציווי עליהן ניתן לתועלת כלשהי. ואילו הפרטים שלהן הם אשר עליהם נאמר שהם בגלל הציווי בלבד. דוגמה לזאת שהריגת בעלי-חיים מתוך הכרח התזונה הטובה תועלתה ברורה, כמו שעוד נבהיר, אבל שזה יהיה בשחיטה, ולא בנחירה, ובחיתוך הוושט ובית הבליעה במקום מסוים - אלה וכיוצא בהם לצרוף בהן את הבריות. כך יתברר לך מן הדוגמה שלהם שוחט מן הצואר לשוחט מן העורף. הזכרתי לך דוגמה זאת רק בגלל הניסוח של (החכמים) ז"ל: שוחט מן הצואר לשוחט מן העורף. אבל כאשר בודקים את הדבר לאמיתו, הרי מכיוון שההכרח מביא לאכילת בעלי-חיים, כוון למוות הקל ביותר יחד עם קלות הביצוע. שכן אי-אפשר לערוף אלא בחרב או כיוצא בה, ואילו לשוחט אפשר בכל דבר, ולהקלת המוות התנו שהסכין תהיה חדה.

דוגמה למהות האמיתית של עניין הפרטים הוא הקורבן. כי לציווי להקריב קורבנות יש תועלת רבה ברורה, כמו שאני עתיד להבהיר. אך שקורבן זה כבש' וזה איל ומספרם מספר מסוים, לזאת לעולם לא יינתנו טעמים. לדעתי, כל מי שיתעסק במתן טעמים למשהו מפרטים אלה הוזה הזיה ממושכת שלא יסיר בה אבסורד. אלא יוסיף אבסורדים. מי שמדמה של(פרטים) אלה אפשר לתת טעמים רחוק מן האמת כמי שמדמה שלמצוה בכללותה אין תועלת מציאותית. דע שהחוכמה חייבה - ואם תרצה תאמר שההכרח גורם - שיהיו פרטים שאי-אפשר לתת להם טעמים. כביכול, דבר נמנע הוא לגבי התורה שלא יהיה בה משהו מן האופן הזה. זה נמנע מפני שאם תאמר: "מדוע כבש' ולא איל?" אותה שאלה עצמה היתה מתחייבת לו נאמר איל במקום כבש'. והרי אין מנוס ממין כלשהו וכן אם תאמר: "מדוע שבעה כבש'ים (במדבר כ"ח, 27) לא שמונה?", היו שואלים כן לו אמר "שמונה" או "עשרה" או "עשרים". והרי בהכרח אין מנוס ממספר. זה דומה כביכול לטבע האפשר. שבהכרח אין מנוס מקיום אחד האפשריים, ואין שואלים מדוע אפשרי זה הוזה ולא אפשרי אחר. כי אותה שאלה היתה מתחייבת לו הגיע לידי מציאות האפשרי האחר במקום זה. דע עניין זה והבן אותו! ומה שקבעו בעניין זה תמיד שלכל יש טעמים, ומה שטעמו התברר לשלמה, היא התועלת של אותה מצוה בכללותה ולא המעקב אחר פרטיה.

מכיוון שכך הם הדברים, חשבתי לנכון לחלק את שש מאות ושלוש-עשרה המצוות לכמה קבוצות. כל קבוצה תכלול כמה מצוות ממין אחד או קרובות מבחינת העניין. אודיע לך את טעמה של כל קבוצה ואקרא את תועלתה שאין בה ספק ולא מקום לדחייה. אחרי-כן אחזור אל כל מצוה, אחת לאחת, מאותן המצוות הכלולות באותה קבוצה ואבהיר לך את טעמה עד שלא תישארנה מהן אלא כמה מצוות מועטות מאוד שסיבתן לא התבררה לי עד עתה. כן התבררו לי כמה פרטי מצוות ותנאים אשר את טעמיהם של חלקם ניתן למסור. אתה עתיד לשמוע את כל זאת. את כל ההנמקה הזאת אין באפשרותי להבהיר לך אלא לאחר שאקדים לך כמה פרקים שאכלול בהם הנחות מועילות כהכנה לנושא זה שהתכוונתי אליו. והם הפרקים שאתחיל בהם עכשיו.

5 | רמב"ן, על הפסוקים בדברים

כי יקרא קן צפור לפניך גם זו מצוה מבוארת מן אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כב כח) כי הטעם בשניהם לבלתי היות לנו לב אכזרי ולא נרחם, או שלא יתיר הכתוב לעשות השחתה לעקור המין אע"פ שהתיר השחיטה במין ההוא, והנה ההורג האם והבנים ביום אחד או לוקח אותם בהיות להם דרור לעוף כאלו יכרית המין ההוא: וכתב הרב במורה הנבוכים (ג מח) כי טעם שלוח הקן וטעם אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד, כדי להזהיר שלא ישחוט הבן בעיני האם כי יש לבהמות דאגה גדולה בזה, ואין הפרש בין דאגת האדם לדאגת הבהמות על בניהם, כי אהבת האם וחנותה לבני בטנה איננו נמשך אחרי השכל והדבור אבל הוא מפעולת כח המחשבה המצויה בבהמות כאשר היא מצויה באדם ואם כן, אין עיקר האיסור באותו ואת בנו רק בבנו ואותו, אבל הכל הרחקה ויותר נכון, בעבור שלא

נתאכזר ואמר הרב ואל תשיב עלי ממאמר החכמים (ברכות לג): האומר על קן צפור יגיעו רחמין, כי זו אחת משתי סברות, סברת מי שיראה כי אין טעם למצות אלא חפץ הבורא, ואנחנו מחזיקים בסברה השניה שיהיה בכל המצות טעם והוקשה עליו עוד מה שמצא בב"ר (מד א) וכי מה איכפת לו להקב"ה בין שוחט מן הצואר לשוחט מן העורף, הא לא נתנו המצות אלא לצרף בהם את הבריות שנאמר (משלי ל ה) כל אמרת אלוה צרופה:

זה הענין שגזר הרב במצות שיש להם טעם, מבואר הוא מאד כי בכל אחד טעם ותועלת ותקון לאדם, מלבד שכן מאת המצוה בהן יתברך וכבר ארז"ל (סנהדרין כא): מפני מה לא נתגלו טעמי תורה וכו', ודרשו (פסחים ק"ט) ולמכסה עתיק, זה המגלה דברים שכסה עתיק יומין ומאי ניהו טעמי תורה וכבר דרשו בפרה אדומה (במדב"ר יט ג ד), שאמר שלמה על הכל עמדתי, ופרשה של פרה אדומה חקרתי ושאלתי ופשפשתי, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני (קהלת ז כג), ואמר ר' יוסי בר' חנינא אמר לו הקב"ה למשה לך אני מגלה טעם פרה אדומה אבל לאחרים חקה, דכתיב (זכריה יד ו) והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון, יקפאון כתיב, דברים המכוסים מכס בעולם הזה עתידין להיות צפויים לעולם הבא, כהדין סמיא דצפי, דכתיב (ישעיה מב טז) והולכתי עורים בדרך לא ידעו, וכתיב (שם) אלה הדברים עשיתם ולא עזבתם, שכבר עשיתם לר' עקיבא הנה בארו שאין מניעות טעמי תורה ממנו אלא עורון בשכלנו, ושכבר נתגלה טעם החמורה שבהם לחכמי ישראל, וכאלה רבות בדבריהם, ובתורה ובמקרא דברים רבים מודיעין כן, והרב הזכיר מהן:

אבל אלו ההגדות אשר נתקשו על הרב, כפי דעתי ענין אחר להם, שרצו לומר שאין התועלת במצות להקב"ה בעצמו יתעלה, אבל התועלת באדם עצמו למנוע ממנו נזק או אמונה רעה או מדה מגונה, או לזכור הנסים ונפלאות הבורא יתברך ולדעת את השם וזהו "לצרף בהן", שיהיו ככסף צרוף, כי הצורף הכסף אין מעשהו בלא טעם, אבל להוציא ממנו כל סיג, וכן המצות להוציא מלבנו כל אמונה רעה ולהודיענו האמת ולזכור תמיד:

ולשון זו האגדה עצמה הוזכרה בילמדנו (תנחומא שמיני ח) בפרשת זאת החיה, וכי מה איכפת לו להקב"ה בין שוחט בהמה ואוכל או נוחר ואוכל כלום אתה מועילו או כלום אתה מזיקו, או מה איכפת לו בין אוכל טהורות או אוכל טמאות, אם חכמת חכמת לך (משלי ט יב), הא לא נתנו המצות אלא לצרף את הבריות, שנאמר (תהלים יב ז) אמרות ה' אמרות טהורות, ונאמר כל אמרת אלוה צרופה, למה, שיהא מגין עליך הנה מפורש בכאן שלא באו לומר אלא שאין התועלת אליו יתעלה שיצטרך לאורה כמחושב מן המנורה, ושיצטרך למאכל הקרבנות וריח הקטרת, כנראה מפשוטיהם ואפילו הזכר לנפלאותיו שעשה שצוה לעשות לזכר ליציאת מצרים ומעשה בראשית, אין התועלת לו, רק שנדע אנחנו האמת ונזכה בו עד שנהיה ראויים להיות מגן עלינו, כי כבודנו וספרנו בנפלאותיו מאפס ותוהו נחשבו לו:

והביא ראיה מן השוחט מן הצואר והעורף לומר שכולם לנו ולא להקב"ה, לפי שלא יתכן לומר בשחיטה שיהא בה תועלת וכבוד לבורא יתברך בצואר יותר מהעורף או הניחור, אלא לנו הם להדריכנו בנתיבות הרחמים גם בעת השחיטה והביאו ראיה אחרת, או מה איכפת לו בין אוכל טהורות והם המאכלים המותרים, לאוכל טמאות והם המאכלים האסורים, שאמרה בהם התורה (ויקרא יא כח) טמאים המה לכם, ורמז שהוא להיותנו נקיי הנפש חכמים משכילי האמת ואמרם אם חכמת חכמת לך, הזכירו כי המצות המעשיות כגון שחיטת הצואר ללמדנו המדות הטובות, והמצות הגדורות במינין לזקק את נפשותינו, כמו שאמרה תורה (שם כ כה) ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא, א"כ כלם לתועלתנו בלבד וזה כמו שאמר אליהו (איוב לה ו) אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו, ואמר (שם פסוק ז) או מה מידך יקח וזה דבר מוסכם בכל דברי רבותינו:

ושאלו בירושלמי בנדרים (פ"ט ה"א) אם פותחין לאדם בכבוד המקום בדברים שבינו לבין המקום, והשיבו על השאלה הזאת, אי זהו כבוד המקום כגון סוכה שאיני עושה לולב שאיני נוטל תפילין שאיני מניח, והיינו כבוד המקום, משמע דלנפשיה הוא דמהני, כהדא אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח, אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו הנה בארו שאפילו הלולב והסוכה והתפילין שצוה בהן שיהו לאות על ידך ולזכרון בין עיניך כי ביד חזקה הוציאת ה' ממצרים, אינן לכבוד ה' יתברך, אבל לרחם על נפשותינו וכבר סדרו לנו בתפלת יום הכפורים, אתה הבדלת אנוש מראש ותכיריהו לעמוד לפניך כי מי יאמר לך מה תעשה ואם יצדק מה יתן לך וכן אמר בתורה (לעיל י יג) לטוב לך, כאשר פירשתי (שם פסוק יב), וכן ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה' אלהינו לטוב לנו כל הימים (לעיל ו כד)

והכוונה בכלם לטוב לנו, ולא לו יתברך ויתעלה, אבל כל מה שנצטוינו שיהיו בריותיו צרופות ומזוקקות בלא סיגי מחשבות רעות ומדות מגונות:

וכן מה שאמרו (ברכות לג:): לפי שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזרות, לומר שלא חס האל על קן צפור ולא הגיעו רחמיו על אותו ואת בנו, שאין רחמיו מגיעין בבעלי הנפש הבהמית למנוע אותנו מלעשות בהם צרכנו, שאם כן היה אוסר השחיטה, אבל טעם המניעה ללמד אותנו מדת הרחמנות ושלא נתאכזר כי האכזריות תתפשט בנפש האדם, כידוע בטבחים שוחטי השורים הגדולים והחמורים שהם אנשי דמים זובחי אדם אכזרים מאד, ומפני זה אמרו (קידושין פב) טוב שבטבחים שותפו של עמלק והנה המצות האלה בבהמה ובעוף אינן רחמנות עליהם, אלא גזירות בנו להדריכנו וללמד אותנו המדות הטובות וכן יקראו הם כל המצות שבתורה עשה ולא תעשה גזירות, כמו שאמרו (מכילתא בחדש ו) במשל המלך שנכנס למדינה אמרו לו עבדיו גזור עליהם גזירות, אמר להם כשיקבלו מלכותי אגזור עליהם גזירות, כך אמר הקב"ה קבלתם מלכותי אנכי ה' אלהיך (שמות כ ב), קבלו גזירותי לא יהיה לך וכו' (שם פסוק ג):

אבל במדרשו של רבי נחוניא בן הקנה בשלוח הקן מדרש שיש במצוה סוד, אמר רבי רחמאי מאי דכתיב שלח תשלח את האם ולא אמר את האב, אלא שלח תשלח את האם בכבוד אותה בינה שנקראת אם העולם דכתיב (משלי ב ג) כי אם לבניה תקרא מאי ואת הבנים תקח לך, אמר רבי רחמאי אותם בנים שגדלה ומאי ניהו שבעת ימי הסוכה ודיני שבעת ימי השבוע וכו' והנה המצוה הזאת רומזת לענין גדול, ולכך שכרה מרובה למען ייטב לך והארכת ימים:

5 | מהרי"ל, תפארת ישראל פרק ז'

אחר שבארנו לך כי מדות השם יתברך גזרות על ישראל כמלך הגוזר על עמו, אין עליך לחשוב כמו שחשב הרמב"ם ז"ל בפירוש המאמר הזה שדעת חז"ל שגזר עלינו המצות ואין להם טעם, רק שהם גזרה לנסות ישראל ולצרף אותם אם ישמרו את מצותיו, והביא לזה מאמרם בב"ר (ויקרא רבה פ' י"ג) וכי מה אכפת להקדוש ברוך הוא אם שוחט מן הצואר או שוחט מן העורף הרי לא נתנו המצות אלא לצרף בהן הבריות שנאמר כל אמרת אלוה צרופה ע"כ. ופירש הרמב"ם ז"ל בזה כי השם יתברך נתן המצות לנסות ולצרף בהן הבריות, ודעתו ז"ל בהמשל כי לכל מצוה ומצוה אין ספק שיש בה טעם למה ציוה במצוה זאת, אבל לדברים הפרטיים שהם במצוה כי כל מצוה ומצוה יש בה דברים פרטיים אין להם טעם, ועל זה אמר וכי מה אכפת להקב"ה אם שוחט מן הצואר או מן העורף כי שחיתת צואר דבר פרטי כי מצות שחיטה שישחוט ולא ימלוך יש בו טעם אבל שישחוט מן הצואר ולא ישחוט מן העורף לדבר הזה אין לו טעם כך הם דבריו. ובודאי אין טעם לפי' הזה, כי על כל התורה אמר הכתוב (דברים ד') כי מי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת ואמר עוד ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החוקים האלה וגו', והרי כי כל דבר שבתורה בכלל ובפרט הכל דברי חכמה, ולא כמו שחשב הוא כי לדברים הפרטיים אין טעם כלל כי לא היה זה תורה של חכמה. והרמב"ן פירש בזה כי מה שאמר וכי מה אכפת להקדוש ברוך הוא וכו' רצה לומר על דרך ואם צדקת מה תפעל לו (איוב ל"ה) אבל בודאי הקדוש ברוך הוא צוה המצוה לתועלת ולטוב להם כל הימים. ומדרש חכמים בילמדנו פרשה זאת החיה (תנחומא שמיני) וכי מה אכפת להקדוש ברוך הוא בין שוחט בהמה ואוכל או נחר ואוכל כלום אתה מועילו או כלום אתה מזיקו וכי מה אכפת להקדוש ברוך הוא וכי מה אכפת להקדוש ברוך הוא אם אוכל טהרות או טמאות אם חכמת חכמת לך הא לא נתנה תורה אלא לצרף הבריות שנאמר אמרות ה' אמרות טהורות וגו' ונאמר כל אמרת אלוה צרופה. כמו שלא יצטרך הוא לאורה של מנורה ולקטורת וכיוצא בזה, רק נדע האמת ונזכה בו עד שנהיה ראויים להיות הוא יתברך מגין עלינו, כי רוב כבודנו וספורנו בתהלותנו לאפס ותהו נחשבו, על זה מביא ראייה מן השוחט מן הצואר או מן העורף לומר שכולם לתועלת לנו ולא להקב"ה כי מה אכפת ליה וכו' אלא לנו הם להדריכנו בנתיבות הרחמים אף בשעת שחיטה, והביא ראייה אחרת או מה אכפת אם אוכל טהרות והם המאכלים המותרים לאכול או טמאות והם המאכלות האסורות שאמרה בהם התורה טמאים הם לכם רק שהוא להיותנו נקיי הנפש חכמים משכילים האמת כו'. ועוד במדרש בילמדנו בפרשת זאת החיה (שם) כך אמר דוד האל תמים דרכו אמרת ה' צרופה בשביל לצרף את בריותיו מה

אכפת להקדוש ברוך הוא שיאכל ישראל בלא שחיטה או שיהא ישראל נוחר ואוכל שוחט מן הצואר ומן העורף תדע שלא נצטוו על השחיטה אלא לצרף את ישראל כי לעתיד לבא עושה סעודה לצדיקים ואין שם שחיטה וכו' עד אלא בשביל לבדוק ולצרף את ישראל ע"כ. וכבר אמרנו שאי אפשר לומר שיהיו מצות התורה על דרך שפירש הרמב"ן ז"ל לקבוע בנו מדות טובות, כי לא תוכל לפרש כך כי רוב מצות לא נדע טעמם ואם כן איזה דרך ישכון אור המצות:

אמנם מה שאמר לא נתנה תורה רק לצרף הבריות, אין הפירוש כי המצות הם מצרפים האדם במה שידריך האדם עצמו במדות הטובות וההגונות, שבזה יקשה כמו שכתבנו למעלה כי דבר זה היה הגון במצות אשר נדע טעמם אבל במצות שנעלם מאתנו טעם שלהם לא נוכל לומר כך. אבל המצות בעצמם מצרפים נפש האדם להשיב אותה אל ה', ולכך סדר השם יתברך מצות לא תעשה כי על ידי סדר הזה האדם אינו יוצא מן הסדר כלל. ולהורות כי מצות לא תעשה נותנים לאדם סדר שלא יצא מן הראוי, נתן לאדם מיד ז' מצות כולם מצות לא תעשה כמו שבארנו ענין אלו שבע מצות בחבור גבורת ה' ע"ש. וזה כי כבר אמרנו שהאדם יש לו סדר בעצמו, וכל אשר הוא מסודר היציאה מן הסדר שלו הוא בו' פנים, כמו שתאמר הנקודה הזאת המיוחדת במקום זה יש לה יציאה שיוצאת מן היחוד והסדר שלה לימין או לשמאל או לפנים או לאחור או למעלה או למטה, ואלו ו' דברים הם מה שיש לה נטיה מן היחוד והסדר שלה, אבל הבטול לגמרי הוא דבר זולת זה והוא ענין שביעי נמצא שהדבר יש לו יציאה בשבעה דברים. ואם כי זה שייך ברחקים הגשמיים שיש אל הגשם ששה צדדים אלו אשר אמרנו, אבל בדברים הנבדלים לא שייך כל זה, מ"מ תמצא ג"כ ימין ושמאל בדבר שאינו גשמי כמו שכתוב (דברים י"ג) לא תסור מכל הדברים אשר ירוך ימין ושמאל, הרי תמצא ימין ושמאל אף שלא בדבר הגשמי רק הוא נאמר בבחינת הדבר המיוחד והמסודר שלא יהיה יציאה לו מן היחוד והסדר, וכמו כן שייך לומר בכל הששה צדדין עד שיהיה נשאר בסדר וביוחוד שלו, ואין לו יציאה בשום בחינה מן היחוד והסדר לשום צד על ידי אלו ז' מצות בני נח שהם לא תעשה כי פעם יוצא בדבר זה מן יחודו ופעם בהפכו ופעם הוא בטול אליו לגמרי. ומי שהוא מבין יבין באלו ז' מצות אשר הם שומרים ומעמידים את האדם על יחודו ועל סדר שלו כמו שהתבאר בחבור גבורת השם, כי יחודו וסדר שלו עומד על ידי שבעה כי אי אפשר בפחות לכך היו לו ז' מצות מעמידים אותו על יחוד שיש לו...

ואלו היה המצוה משום שהדבר הזה והמעשה הזה טוב בעצמו סוף סוף עשה הגוי מעשה הטוב, רק שהמצות הם אל המקבל כפי סדר השכלי אשר ראוי, ולזה נותן סדרו כך ולזה אין נותן לו סדרו כך, אבל אם סדר השם יתברך המצות כפי הטוב סוף סוף היה המעשה ההוא טוב בעצמו, ולכך המצות הם מצרפים אדם זה ואת זה ממיתים כי הכל לפי הסדר השכלי. וזהו פירוש ומה אכפת להקדוש ברוך הוא בין שוחט מן הצואר ובין שוחט מן העורף, כי בודאי מצד עצם הפעולה אין חלוק רק שכך ראוי אל המקבל לפי סדר השכלי. והתב' לך שאל יאמר האדם כי המצות הם שהשם יתברך רוצה השחיטה בעצמה, רק מפני שהשחיטה הוא מעשה שראוי אל האדם סדר הזה לא מצד עצם השחיטה, וזהו בודאי זכור הנפש כמו שבארנו. ולפיכך לעתיד כאשר השם יתברך יעשה סעודה לצדיקים לא תהא שום שחיטה כלל מאחר כי השחיטה היא לצרוף האדם ולעתיד לא יהיה צריך צירוף, כי האדם יהיה אז בשלמות מעלתו, ואלו היה השחיטה טובה וראויה מצד עצמה אם כן למה תהא השחיטה בטילה כי הדבר שהוא טוב מצד עצמו אין בטול לו, רק כי השחיטה היא לצרף האדם מצד כי מעשה השחיטה השכל מחייב זה שכך יעשה האדם ובזה האדם הוא בפעל השלמות, ולפיכך המצוה הזאת היא צירוף נפשו שהיא מלמעלה, אבל מצד עצם השחיטה לא אכפת להקדוש ברוך הוא אם נוחר או מעקר שיהיה הנוחר רע בעצמו זה אינו, ולכך לעתיד שאין עוד צרוף אין שחיטה, ודבר זה מבואר ביותר ועוד יתבאר זה: